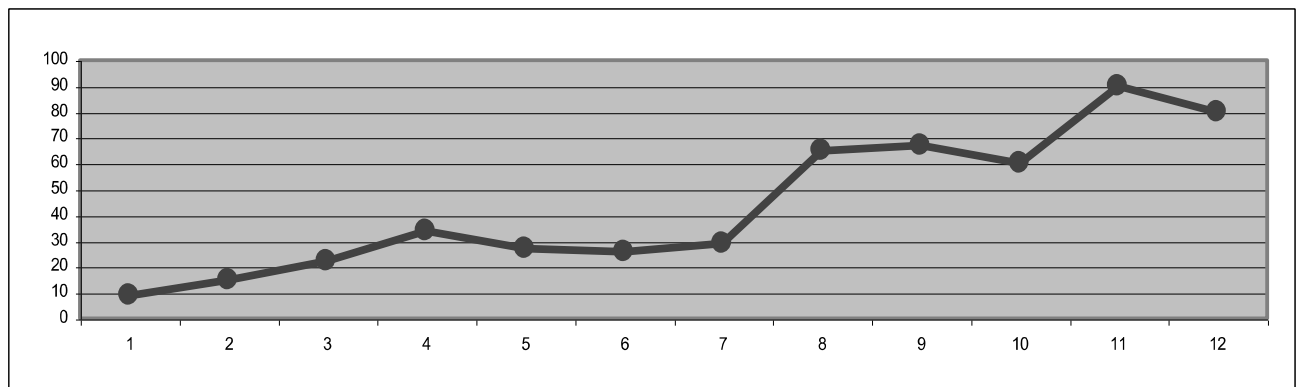

Inventarisatie Oostermeer/Hoogzand en Bergumermeer 2003-deel 2. Gerrit Tuinstra

In de vorige Flinterwille werd reeds verslag gedaan van de gezamenlijk inventarisatie in het gebied bij Oostermeer/Hoogzand en de Bergumermeer. Omdat de gegevens toen nog niet allemaal verwerkt waren kon er nog geen totaaloverzicht van de resultaten gegeven worden. Inmiddels zijn alle gegevens op één bult gegooid en is er een totaaloverzicht van gemaakt. Dat een dergelijk gebied, heel anders dan veel gebieden in bv. zuidoost Friesland, (waar vrij veel geïnventariseerd wordt) ook rijk is aan nachtvlinders heeft de inventarisatie wel doen blijken.

De inventarisatie is uitgevoerd in eigenlijk twee soorten gebieden, die overigens nauw op elkaar aansluiten. Vooral in de eerste helft van het seizoen werd er gevangen op een plek aan de Lange Geestlaan. Dit is een klein weggetje vanaf het dorp Hoogzand, in oostelijke richting. Het verharde deel van het weggetje eindigt bij een gasstation. Vanaf hier gaat de Lange Geestlaan onverhard verder in de richting van de Boskwei. Er werd steeds gevangen ter hoogte van het gasstation. Dit gebied bestaat uit agrarische graslanden met daarin veel houtwallen met een gevarieerde vegetatie. Naast veel zomereik worden andere boom- en struiksoorten aangetroffen, bv. lijsterbes, berk, ratelpopulier, hier en daar een beuk, gewone es, esdoorn, meidoorn, sleedoorn en brem. Eigenlijk allemaal voedselplanten van diverse soorten nachtvlinders.

Het tweede gebied waar regelmatig gevangen is ligt op de overgang van het houtwallengebied naar de oevers van de Bergumermeer, met schrale gras-/hooilanden en rietvegetaties. In tegenstelling tot de agrarische graslanden van het gebied rond de Lange Geestlaan, zijn de graslanden bij de Bergumermeer zeer soortenrijk, met veel soorten grassen en kruiden. De combinatie van beide gebieden waarin gevangen is, zal zeker een oorzaak zijn van het grote aantal waargenomen nachtvlinders. Verspreid over de maanden maart (3x), april (3x), mei (2x), juni (2x), juli (1x) en augustus (1x) werd er in totaal 12 keer in het gebied met behulp van kunstlicht geïnventariseerd. Daarnaast is er een bladmijnenexcursie gehouden (zie elders in deze Flinterwille). Het aantal soorten per avond varieerde van negen (op 10 maart) tot negentig (op 14 juli). Het grafiekje laat het verloop van het aantal soorten per avond (dus exclusief de bladmijnenexcursie) zien.

De inventarisatie is in eerste instantie gericht op macro-nachtvlinders. Met uitzondering van de bladmijnenexcursie is er tijdens de inventarisatie niet specifiek naar micro's gekeken. Toch is er van deze groep ook een aardig aantal soorten waargenomen.

In totaal zijn er 292 soorten nachtvlinders waargenomen. Voor het overgrote deel ging het hierbij om macro-nachtvlinders, met in totaal precies 200 soorten. Dus blijven er nog 92 soorten micro's over. Maar liefst 50 soorten werden tijdens de bladmijnenexcursie vastgesteld en 42 soorten werden op het doek, of incidenteel opgejaagd, waargenomen. Kortom, een prachtig resultaat.

In de vorige Flinterwille werd al een aantal waargenomen soorten genoemd. Het gaat te ver om in deze Flinterwille de totaalijst van soorten op te nemen. Wel worden hieronder op beknopte wijze nog een aantal soorten weergegeven.

Hepialus humuli

H. humuli, de Hopwortelboorder, is de enige soort uit de familie van de *Hepialidae* (wortelboorders) die tijdens de inventarisatie is waargenomen. Een belangrijke voedselplant van deze soort is Hop (*Humulus lupulus*), die in het gebied op verschillende plekken in houtwallen kan worden aangetroffen.

Pijlstaarten (*Sphingidae*)

Op 25 april werd de eerste pijlstaart waargenomen, een lindepijlstaart (*Mimastilia*). Van deze soort werden in ieder geval negen exemplaren waargenomen. Na het Groot avondrood (*Deilephila elpenor*), met in totaal minimaal 30 exemplaren, was de Lindepijlstaart de meest waargenomen pijlstaart. Opvallend was de waarneming van twee exemplaren van het Klein avondrood (*Deilephila porcellus*), die voornamelijk in het zuidoosten van de provincie wordt waargenomen. Drie andere soorten pijlstaarten die eveneens werden waargenomen zijn de Pauwoogpijlstaart (*Smerinthus ocellata* – 2 exx.), Populierenpijlstaart (*Laothoe populi* – 5 exx.) en de Ligusterpijlstaart (*Sphinx ligustri* – 2 exx.).

Euphyia unangulata

Een soort die enkele jaren geleden voor het eerst in Friesland (Katlijk, Hunneman) waargenomen is, is de spanner *Euphyia unangulata*. De afgelopen paar jaar zijn van de soort incidenteel waarnemingen gedaan (Sint Nicolaasga, 2 exx., Saunders en Fochteloërveen, Sinnema). De Bergumermeer is de vierde Friese vindplaats van deze interessante spanner, waarvan de rups overigens op Muur (*Stellaria spec.*) leeft.

Notodontidae (Tandspinners)

In totaal werden tijdens de inventarisatie maar liefst 14 soorten Tandspinners waargenomen. Het gaat om de volgende soorten: *Furcula furcula* (Kleine hermelijnvlinder), *Notodonta dromedarius* (Dromedaris), *N. tritophus*, *N. ziczac* (Kameel), *Drymonia dodonaea*, *D. ruficornis*, *Pheosia tremula*, *P. gnoma*,

Pterostoma palpina (Snuitvlinder), *Ptilodon capucina* (Kroonvogeltje), *Phalera bucephala* (Grote wapendrager), *Peridea anceps*, *Stauropus fagi* (Eekhoorn) en *Harpyia milhauseri* (Draak). Stuk voor stuk prachtige, vaak fraai getekende soorten.

Soorten van vochtige gebieden

Tijdens de inventarisatie, voornamelijk langs de Bergumermeer, werden een aantal soorten uilen (*Noctuidae*) van hoofdzakelijk vochtiger gebieden waargenomen. Het voorkomen van de soorten wordt veelal bepaald door het voorkomen van de voedselplanten: *Celaena leucostigma* (belangrijke voedselplant is Gele lis (*Iris pseudacoris*)), *Nonagria typhae* (voedselplant Lisdodde (*Typha spec.*)), *Archanara sparganii* (voedselplanten o.a. Lisdodde en Gele lis)) en *Arenostola phragmitidis* (voedselplant Riet (*Phragmitis australis*)).

Graphiphora augur

Er zijn veel meer interessante soorten, maar tot slot wil ik *Graphiphora augur* noemen. Deze vrij grote uil wordt niet zoveel waargenomen, meestal in kleine aantallen. Ook tijdens de inventarisatie werd slechts één exemplaar waargenomen.

Degenen die het leuk vinden kunnen de lijst (liefst via de e-mail) toegestuurd krijgen, of op de voorjaarsbijeenkomst inzien.

Gebruikte literatuur:

Die Schmetterlinge Baden-Württembergs, Günter Ebert, Ulmer.

Colour Identification Guide to Moths of the British Isles, Bernard Skinner, Viking.

“De Vuurtoren”

Nachtvlinders in de Peazumerlânne en bij de Holwerder pier.

Gerrit Tuinstra

Ik heb het met Hilco Meijer wel eens gehad over hoe interessant het zou zijn om eens een keer nachtvinders te vangen aan de kust. Een heel ander gebied. Zeer open, winderig, een speciale vegetatie en daarmee misschien andere soorten nachtvinders dan in het binnenland. Het afgelopen jaar is het er van gekomen. Op 19 juli en 2 augustus (de tweede datum samen met Henk en Auke Hunneman uit Gorredijk) heb ik met behulp van kunstlicht nachtvinders geïnventariseerd op de kwelders van de Peazumerlânne bij Peasens. Ik had hiervoor vergunning gekregen van It Fryske Gea, eigenaar van het gebied. De plek waar de lamp brandde lag in het “niet gecultiveerde”, buitendijkse gebied. Deze plek was bereikbaar via een doodlopend pad naar een schapenvangplek. Vanaf deze plek was het ± 50 meter voordat de kwelders bereikt werden. De vangplek lag ongeveer 30 meter vanaf het “gecultiveerde” land, temidden van een zoute vegetatie met